

Cursuri universitare

Răzvan Horațiu RADU

**Convenția europeană
a drepturilor omului**

Curs universitar

Răzvan Horațiu RADU

Convenția europeană a drepturilor omului

Curs universitar

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

-2022-

Capitolul I

NOȚIUNI GENERALE DESPRE PROCLAMAREA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Proclamarea drepturilor omului la nivel regional european este realizată prin intermediul organizațiilor internaționale care au atribuții în acest domeniu, indiferent de întinderea lor. Din acest punct de vedere, la nivelul continentului european există 3 organizații internaționale cu atribuții mai mult sau mai puțin extinse în domeniul drepturilor omului: Consiliul Europei, Uniunea Europeană și Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa. În ce ne privește, ne vom concentra atenția asupra celei mai importante și extinse dintre acestea, mai ales din perspectiva preocupării pentru problematica drepturilor omului, Consiliul Europei.

1. Consiliul Europei și proclamarea drepturilor omului

Consiliul Europei reprezintă o organizație internațională, interguvernamentală și regională care reunește 47 de state membre ale continentului european și care are ca principal obiectiv „crearea pe continentul european a unui spațiu comun al democrației și dreptului în scopul respectării valorilor fundamentale: drepturile omului, democrația pluralistă și statul de drept”¹.

În materia drepturilor omului, la nivelul Consiliului Europei au fost elaborate foarte multe instrumente juridice de consacrare și protecție a acestora, fie că vorbim de tratate multilaterale cu valoare generală, fie specializate²: Carta Social Europeană (1961), Carta Social Europeană Revizuită (1996), Convenția Europeană pentru Prevenirea Torturii, a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (1987), Convenția Europeană pentru Asistența Medicală și Socială (1953), Carta Europeană a Limbilor Regionale și Minoritare (1992), Convenția-cadru privind Protecția Minorităților Naționale (1995), Convenția Europeană privind Exercițiul Drepturilor Copilului (1996), Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și a Demnității Ființei Umane referitoare la Aplicarea Biologiei și a Medicinii, Convenția privind Drepturile Omului și Biomedicina (1997) etc. Dintre acestea, cel mai important tratat multilateral de protecție în domeniu este Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale adoptată la 4 noiembrie 1950 și intrată în vigoare la 3 septembrie 1953 (în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”).

Din preambulul Convenției, care este nu doar primul, ci și cel mai important tratat multilateral încheiat la nivelul Consiliului Europei, reiese atașamentul statelor contractante față de drepturile omului și libertățile fundamentale care reprezintă „temelia înseși a justiției

¹ Dicționar, p. 148.

² Lista tuturor tratatelor este disponibilă pe www.coe.int; a se vedea și T. Corlățean, *Protecția europeană și internațională a drepturilor omului*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 30-31.

și a păcii în lume și a căror menținere se bazează (...) pe un regim cu adevărat democratic (...) și pe o concepție comună și un respect comun al drepturilor omului din care acestea decurg”. De asemenea, din preambul reiese și atașamentul statelor părți semnatare față de „patrimoniul comun de idealuri și tradiții politice”, „respectarea libertății” și „preeminența dreptului”.

Totodată, prin art. 1 din Convenție, statele își asumă obligația respectării drepturilor omului față de orice persoană aflată sub jurisdicția lor.

Convenția, în forma sa inițială, prevedea o serie de drepturi și libertăți individuale (dreptul la viață, dreptul de a nu fi supus torturii și relelor tratamente, dreptul de a nu fi supus sclaviei, muncii forțate sau obligatorii, dreptul la libertate și siguranță, libertatea de exprimare, libertatea gândirii, de conștiință și religie etc.). Ulterior, Convenției i s-au adăugat o serie de protocoale adiționale, dintre care unele au adus modificări de natură procedurală, în timp ce altele au mai adăugat catalogului inițial câteva drepturi și libertăți (dreptul de proprietate, dreptul la instruire, dreptul la alegeri libere, libertatea de circulație etc.).

Convenția Europeană este un instrument obligatoriu pentru statele semnatare, ridicând drepturile individuale consacrate la nivel de categorie juridică și conferindu-le pentru prima dată în dreptul internațional un regim de protecție¹. Convenția consacră un catalog de drepturi civile și politice (excepție fac dreptul de proprietate – drept de natură economică – și drepturile cu conotație socială – libertatea sindicală, dreptul la instruire, interdicția muncii forțate).

Convenția are cel puțin două elemente care fac din sistemul de protecție existent la nivelul Consiliului Europei cel mai eficient mecanism: acceptarea dreptului la recurs individual (art. 34 din Convenție) și acceptarea jurisdicției obligatorii a Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare Curtea sau CEDO), (art. 46 din Convenție)².

Acceptarea celor două elemente s-a făcut prin declarații facultative³. România este parte la mecanismul Convenției de la data de 20 iunie 1994, aceasta fiind semnată și ratificată de țara noastră ca o condiție de aderare la Consiliul Europei.

Convenția Europeană reprezintă cel mai reușit instrument de protecție în materia drepturilor omului, stabilind un control supranațional asupra acțiunilor activităților statale prin instituirea unui mecanism de control jurisdicțional ce poate fi activat prin inițiative individuale⁴.

Din punct de vedere al conținutului, Convenția este alcătuită din trei titluri. Titlul I consacră drepturile și libertățile propriu-zise; Titlul al II-lea instituie normele care reglementează activitatea Curții Europene a Drepturilor Omului ca mecanism de protecție a drepturilor consacrate, iar Titlul al III-lea este intitulat „Dispoziții diverse”. Pe parcursul anilor, Convenția a suferit modificări și completări, prin intermediul protocoalelor adiționale. Dintre acestea mai sunt în vigoare Protocoalele adiționale nr. 1, 4, 6, 7, 12, 13, 14, 15 și 16. Convenția a evoluat atât prin completările aduse de protocoalele adiționale, cât și prin interpretări evolutive date de Curtea de la Strasbourg drepturilor și libertăților pe care le consacră⁵.

¹ Fr. Sudre, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 114.

² *Dicționar*, p. 162.

³ *Ibidem*.

⁴ D. Chagnollaud, G. Drago (coord.), *Dictionnaire des droits fondamentaux*, Dalloz, Paris, 2010, p. 69.

⁵ *Dicționar*, p. 164.

Mecanismul instituțional de protecție a drepturilor omului consacrat de Convenție prezintă, de asemenea, aspecte de originalitate, oferindu-le cetățenilor beneficiul unui control judiciar al respectării lor.

Mecanismul inițial de protecție prevedea 3 organe principale: Comisia Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „Comisia” sau „fosta Comisie”), (organ de anchetă și mediere), Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei (organ politic de decizie) și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (organ judiciar de decizie)¹.

Protocolul nr. 11, intrat în vigoare la 1 noiembrie 1998, a revoluționat mecanismul de protecție prin introducerea unui singur organ, unul judiciar, Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Totodată, spre deosebire de sistemul anterior, unde Comisia era cea care sesiza Curtea, prin intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11 s-a creat posibilitatea sesizării Curții de către orice persoană interesată, consacându-se astfel dreptul la recurs individual. Momentan Protocolul nr. 11 nu mai este în vigoare, fiind modificat de Protocolul nr. 14.

Protocelele nr. 15 și 16 au marcat o nouă abordare a raporturilor dintre ordinele juridice naționale și sistemul convențional de garantare a drepturilor și libertăților fundamentale, primul prin valorizarea marjei naționale de apreciere și al doilea, prin consacrarea dialogului instituționalizat dintre instanțele naționale și Curtea europeană².

Protocolul nr. 15, intrat în vigoare la 1 august 2021, după ratificarea lui de către Italia, aduce o serie de modificări Convenției, dintre care cea mai importantă este scurtarea de la 6 luni la 4 luni a termenului în care poate fi sesizată Curtea. Modificarea are scopul de a duce, în primul rând, la o scurtare a duratei procedurilor în fața Curții. Noul termen de sesizare a Curții va fi pus efectiv în practică de la data de 1 februarie 2022 și va fi aplicabil doar în cazurile în care decizia judecătorească națională definitivă a fost pronunțată ulterior datei intrării sale în vigoare, respectiv 1 august 2021. Totodată, în preambulul acestui protocol sunt introduse pentru prima dată referințe la principiul subsidiarității, care conferă statelor părți principalul rol în garantarea drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție, și la doctrina marjei naționale de apreciere a acestora³.

Consacrarea la nivel convențional a principiului subsidiarității și a marjei naționale de apreciere reprezintă maniera prin care statele semnatare pot reorienta jurisprudența Curții. Practic, este lăsată o mai mare libertate statelor de a limita drepturile și este acordată o mai mare atenție particularităților naționale, dublate însă de posibilitatea intervenției controlului subsidiar al Curții. Autoritățile naționale au un rol primordial în a garanta drepturile și libertățile prevăzute de Convenție și de a alege măsurile pe care le consideră necesare. Acest aspect nu poate fi neglijat de judecătorii Curții al căror rol este de a interveni în măsura în care sistemul național de protecție eșuează⁴. De altfel, într-o cauză recentă, Marea Cameră analizând întinderea marjei naționale de apreciere a subliniat faptul că Protocolul 15 care se referă la principiul subsidiarității și doctrina marjei naționale de apreciere urmează să intre în vigoare⁵.

¹ Fr. Sudre, *op. cit.*, p. 114.

² L. Burgorgue-Larsen, *La Convention européenne des droits de l'homme*, 3e édition, LGDJ, Paris, 2019, p. 23.

³ [Http://www.coe.int](http://www.coe.int).

⁴ L. Burgorgue-Larsen, *op. cit.*, pp. 23-34; J.Fr. Renucci, *Droit européen des droits de l'homme. Droits et libertés fondamentaux garantis par la CEDH*, 9e édition, LGDJ, Paris, 2021, pp. 29-30.

⁵ *M.A. c. Danemarcei*, par. 150.

Protocolul nr. 16 a consacrat o procedură *sui generis* prin care instanțele de grad înalt din statele care l-au ratificat pot să solicite CEDO opinii privind probleme de principii referitoare la interpretarea și aplicarea drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție și protocoalele adiționale¹. Protocolul a fost ratificat de minimul necesar de 10 state membre și a intrat în vigoare, cu privire doar la statele care l-au ratificat, la data de 1 august 2018². Solicitarea de avize consultative poate fi făcută doar în cauzele pendinte și trebuie motivată prin prezentarea aspectelor pertinente privind contextul juridic și factual. Avizele consultative sunt date de Marea Cameră, trebuie motivate și nu sunt obligatorii³. Deși art. 5 al Protocolului nr. 16 prevede că avizele consultative nu au un caracter obligatoriu, apreciez că ele trebuie totuși luate serios în considerare nu doar de instanța care l-a solicitat, ci și de autoritățile altor state părți la Convenție întrucât din cuprinsul avizelor se pot decela principii călăuzitoare ale jurisprudenței Curții. În plus, trebuie ținut cont și de faptul că Avizele consultative sunt date în formațiune de Mare Cameră, ceea ce le amplifică forța jurisprudențială. Până în acest moment, Curții europene i-au fost solicitate doar două avize consultative.

Prima opinie de acest gen a fost solicitată de Curtea de Casație din Franța cu privire la interpretarea unei probleme juridice ce ținea de respectarea dreptului la viață privată prevăzut de art. 8 din Convenție. Pe scurt, instanța supremă franceză dorea să afle dacă, refuzul transcrierii în registrele de stare civilă a actului de naștere al unui copil născut în străinătate ca urmare a unei sarcini purtate de o mamă surrogat însă mama legală să fie mama pentru care s-a purtat sarcina, depășește marja de apreciere a statului și dacă avea relevanță faptul că copilul a fost conceput cu gameți de la mama de intenție și dacă posibilitatea adoptării de mama de intenție a acestui copil al soțului său care era și tată biologic, ceea ce reprezintă o modalitate de stabilire a filiației cu privire la acesta, permite respectarea art. 8. În răspunsul său, Curtea a statuat că statele nu au nicio obligație de a transcrie certificatul de naștere al unui copil născut din mamă surrogat în străinătate pentru a stabili legătura de filiație cu mama de intenție iar adopția poate fi o metodă de recunoaștere a acestei legături⁴.

Al doilea aviz consultativ a fost solicitat de Curtea Constituțională din Armenia cu privire la aplicabilitatea art. 7 din Convenție.

În răspunsul său, Curtea a confirmat că utilizarea tehnicii „*legislației prin referință*” sau a „*legislației prin trimitere*” pentru incriminarea acțiunilor sau omisiunilor nu este în sine incompatibilă cu cerințele art. 7 din Convenție această cerință aplicându-se și atunci când standardul menționat are în ordinea juridică internă un rang ierarhic sau un nivel mai mare de abstractizare decât standardul de referință⁵.

¹ L. Burgorgue-Larsen, *op. cit.*, p. 25.

² [Http://www.coe.int](http://www.coe.int); până la 1 februarie 2022, Protocolul a fost ratificat de următoarele 16 state: Albania, Andorra, Armenia, Bosnia și Herțegovina, Estonia, Finlanda, Franța, Georgia, Grecia, Lituania, Luxemburg, Olanda, San Marino, Slovacia, Slovenia, Ucraina.

³ Art. 1, 2, 5 din Protocolul nr. 16.

⁴ Avizul Consultativ referitor la recunoașterea în dreptul intern a unei legături de filiație între un copil născut dintr-o sarcină purtată în străinătate a unei mame surrogat și mama de intenție, par. 9, 35-59.

⁵ Avizul Consultativ referitor la utilizarea tehnicii „*legislației prin referință*” pentru definirea unei infracțiuni și a criteriilor care trebuie aplicate pentru a compara legea penală așa cum era în vigoare la

România a semnat ambele protocoale, însă nu a ratificat decât Protocolul nr. 15. Protocolul nr. 16 este în procedură internă de ratificare, aflându-se pe rolul Senatului. Din conținutul legii de ratificare reiese că solicitarea de avize consultative poate fi realizată atât de Înalta Curte de Casație și Justiție, cât și de Curtea Constituțională a României în chestiuni de principiu privind interpretarea Convenției, în scopul clarificării unor aspecte necesare soluționării cauzei. Înalta Curte de Casație și Justiție poate solicita avize consultative atât în materie civilă, cât și penală. Sesizarea se face prin încheiere motivată, nesupusă vreunei căi de atac, din oficiu sau la solicitarea unei părți, a procurorului sau a persoanei vătămate. În materie civilă, sesizarea se face fie de Înalta Curte investită cu soluționarea cauzei în recurs sau în procedura sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept. În materie penală, sesizarea Curții de la Strasbourg se poate face de instanța supremă din România investită cu judecarea unei cauze în primă sau ultimă instanță ori în procedura sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

Suspendarea cauzei este facultativă dacă sesizarea este făcută de Înalta Curte și obligatorie dacă este făcută de Curtea Constituțională. Deși conform legii de ratificare avizele pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu sunt obligatorii, totuși ele pot deschide calea unei revizuirii pentru că prin acest act normativ se introduc și noi cazuri de revizuire ca urmare a pronunțării de către Curtea Europeană a unui aviz consultativ. Totodată, emiterea unui aviz de către instanța de la Strasbourg nu împiedică persoanele interesate să se adreseze acesteia cu cereri individuale¹.

2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Curtea Europeană a Drepturilor Omului este o instanță internațională permanentă și independentă, cu sediul la Strasbourg, care își desfășoară activitatea începând cu data de 21 ianuarie 1959, după acceptarea jurisdicției sale de către un număr de 8 state.

Ea reprezintă la ora actuală principala instituție ce realizează mecanismul de control prevăzut de Convenția europeană².

La început, funcția jurisdicțională era asigurată de un mecanism tripartit:

- Comisia Europeană a Drepturilor Omului, care era competentă să analizeze admisibilitatea cererilor, să stabilească situația de fapt, să angajeze soluționarea amiabilă a cauzelor și să formuleze avize dacă se constata o încălcare a Convenției;

- Comitetul Miniștrilor, care putea adopta decizii definitive în cauzele care nu erau aduse în fața Curții;

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului, competentă să pronunțe o hotărâre definitivă și obligatorie, în cauzele în care putea fi sesizată doar de Comisie sau de statele părți³.

momentul săvârșirii infracțiunii și legea penală modificată, par. 74; pentru mai multe detalii, a se vedea „Principiul neretroactivității legii penale” *infra*, pp. 160-162.

¹ <http://www.cdep.ro> și <http://www.senat.ro>, PL-X nr. 132/2021; analiza are în vedere forma proiectului existentă la data de 1 februarie 2022.

² D. Chagnollaud, G. Drago (coord.), *op. cit.*, p. 140.

³ *Dictionar*, p. 173.

Protocolul nr. 11 a reformat acest mecanism de control prin instituirea unei Curți unice care poate analiza toate plângerile individuale și cererile interstatale, referitoare la pretense încălcări ale Convenției.

Admiterea unui stat în Consiliul Europei presupune și acceptarea jurisdicției Curții Europene a Drepturilor Omului.

Deși Protocolul nr. 11 a revoluționat mecanismul de control, acesta și-a dovedit limitele în scurt timp, întrucât Curtea a fost copleșită de numărul excesiv de mare de plângeri din partea cetățenilor (peste 100.000).

Prin urmare, în procesul de reformă a Curții a fost adoptat Protocolul nr. 14, intrat în vigoare la 1 iunie 2010, după ratificarea sa de către Rusia, protocol care a introdus o serie de modificări de natură procedurală permițând o mai bună procesare a cererilor (criteriul prejudiciului minim ca și condiție nouă de admisibilitate, judecătorul unic care să trateze cererile inadmisibile, creșterea rolului Comisarului pentru Drepturile Omului, introducerea de măsuri de examinare a cauzelor repetitive etc.).

2.1. Organizarea și funcționarea Curții

Conform art. 20 din Convenție, Curtea este alcătuită dintr-un număr de 47 de judecători, egal cu cel al statelor semnatare ale Convenției și, în același timp, membre ale Consiliului Europei. Aceștia trebuie să se bucure de „cea mai înaltă reputație morală” și „să întrunească condițiile cerute pentru exercitarea unor înalte funcții judiciare sau să fie juriști având o competență recunoscută”¹.

„Judecătorul își exercită mandatul cu titlu individual”² și trebuie să satisfacă exigențele de independență și imparțialitate, inclusiv față de statele care i-au propus³. Regimul imunității recunoscut acestora vine să-i protejeze pe judecători, în special față de statul în numele căruia au fost numiți, spre deosebire de regimul clasic de imunități al reprezentanților diplomatici care nu sunt protejați și în statul acreditant (de origine).

Judecătorii sunt aleși pe o perioadă de 9 ani de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei de pe o listă de 3 candidați propusă de statul parte. Această listă trebuie să satisfacă și criteriul „gender balance”, care impune prezența a cel puțin unei femei.

Judecătorii pot fi revocați din funcție doar prin decizia celorlalți judecători luată cu 2/3 din voturi dacă au încetat să îndeplinească condițiile necesare⁴.

Curtea este condusă de un președinte care este secondat de doi vicepreședinți, fiecare din ei ales pentru un mandat de 3 ani. Actualul președinte al CEDO este judecătorul islandez Robert Spano, unul dintre cei mai tineri judecători ai Curții, iar vicepreședinți sunt judecătorul danez Jon Fridrik Kjølbro și judecătoarea irlandeză Siofra O’Leary. Cei 47 de judecători se întrunesc în Adunarea Plenară a Curții pentru alegerea președintelui Curții, a vicepreședinților, a președinților de Cameră, a grefierului Curții și a adjunctului acestuia și pentru adoptarea Regulamentului Curții sau pentru constituirea de Camere pentru o perioadă determinată⁵.

¹ Art. 21 par. 1 din Convenție.

² Art. 21 par. 2 din Convenție.

³ Art. 21 par. 3 din Convenție.

⁴ Art. 23 par. 4 din Convenție.

⁵ Art. 25 din Convenție.

Curtea este sprijinită în activitatea sa de Grefă, ai cărei reprezentanți trebuie să fie independenți și imparțiali¹.

Pentru examinarea cauzelor, Curtea judecă în următoarele formațiuni (complete) de judecată²:

- Judecătorul unic;
- Comitetele de 3 judecători;
- Camerele de 7 judecători;
- Marea Cameră, formată din 17 judecători.

Curtea este împărțită în 5 secții, formațiunile de judecată fiind organizate în cadrul acestora. Judecătorul ales din partea unui stat este membru de drept al Camerei și al Marii Camere când statul său este parte în cauză³. Cauzele României sunt analizate în cadrul celei de-a patra secții, de unde face parte și judecătorul numit din partea României.

2.2. Procedura în fața Curții

Formațiunile de judecată ale Curții sunt: Judecătorul unic, Comitetul (alcătuit din 3 judecători), Camera (alcătuită din 7 judecători), Marea Cameră (alcătuită din 17 judecători).

O plângere adresată Curții, după înregistrarea pe rolul acesteia, trece printr-o etapă de filtraj ce are drept obiectiv repartizarea către formațiunea de judecată corespunzătoare.

Dacă inadmisibilitatea sa este vădită sau cererea poate fi radiată de pe rol fără o examinare suplimentară, decizia este luată de **Judecătorul unic** și este definitivă⁴, reclamantul fiind informat de acest lucru prin intermediul unei comunicări nemotivate. Dacă judecătorul unic nu declară cererea inadmisibilă, o va trimite unui Comitet sau unei Camere pentru o examinare suplimentară⁵.

Comitetul poate declara cererea inadmisibilă sau să o radieze de pe rol dacă nu mai este necesară o examinare suplimentară⁶ sau în cazul unei jurisprudențe anterioare constante a Curții referitoare la problema supusă analizei („*jurisprudență bine stabilită*”) o poate declara admisibilă și chiar poate pronunța o hotărâre pe fond⁷. Judecătorul ales în numele unui stat nu participă obligatoriu la judecata acestor cauze, însă poate fi invitat să participe în orice fază a procedurii⁸.

Dacă plângerea nu este vădit inadmisibilă și nu sunt necesare examinări suplimentare cu privire la admisibilitate și fond, plângerea este comunicată Guvernului pârât, care este invitat o dată cu reclamantul să depună observații. Acesta este practic momentul de debut al procedurii contencioase și momentul în care Guvernul află de existența unei plângeri pe rolul Curții. Trebuie precizat că Guvernul nu are cunoștință de marea majoritate a plângerilor inadmisibile, cu excepția celor publicate de Curte. Până la momentul comunicării plângerii, practic acesta nu este parte în procedură, Curtea desfășurând o procedură exclusiv

¹ Art. 24 din Convenție.

² Art. 26 par. 1 din Convenție.

³ Art. 26 par. 4 din Convenție.

⁴ Art. 27 din Convenție.

⁵ Art. 27 par. 3 din Convenție.

⁶ Art. 28 par. 1 lit. a) din Convenție.

⁷ Art. 28 alin. (1) lit. b) din Convenție.

⁸ Art. 28 par. 3 din Convenție.

cu reclamantul. Este posibil însă ca, până la comunicarea plângerii către Guvern, acesta să ia cunoștință de existența plângerii, fie prin solicitarea din partea Curții de informații suplimentare sau prin aplicare de măsuri provizorii.

După formularea obiecțiunilor asupra admisibilității și fondului, urmează formularea observațiilor în baza art. 41 din Convenție prin cererea reclamantului de satisfacție echitabilă.

După formularea observațiilor de către părți, Comitetul se pronunță printr-o decizie sau hotărâre definitivă¹. De asemenea, decizia de admisibilitate se poate da separat de decizia asupra fondului.

Comitetul poate să se desesizeze în favoarea **Camerei** dacă cererea respectivă nu face obiectul unei jurisprudențe constante (bine stabilite).

Procedura în fața Camerei cuprinde, de asemenea, faza observațiilor scrise depuse de părți asupra admisibilității, fondului și satisfacției echitabile.

În fața Camerei se poate desfășura și o fază orală la solicitarea motivată a părților sau în urma unei decizii din oficiu. Faza orală este rar organizată de către Curte și, de regulă, în situații excepționale în care sunt aspecte foarte importante ce trebuie puse în dezbatere în fața publicului sau când sunt analizate alte aspecte de noutate sau de interes major.

Hotărârea Camerei poate fi atacată în fața **Marii Camere** în termen de 3 luni de la pronunțare, printr-o cerere de retrimiteră formulată în condițiile art. 43 din Convenție. Cererile de retrimiteră sunt analizate de un Comitet de filtraj, alcătuit din 5 judecători.

Solicitățile de retrimiteră la Marea Cameră sunt rareori admise de Comitetul de filtraj, ele fiind limitate la plângerile ce ridică probleme grave de interpretare sau aplicare a Convenției sau a Protoacoalelor sale sau alte probleme grave cu caracter general².

Pe tot parcursul procedurii părțile pot soluționa cauza prin încheierea unei înțelegeri amiabile ce trebuie validată de Curte printr-o decizie³. Dacă reclamantul refuză încheierea unei înțelegeri amiabile, Guvernul pârât poate formula o declarație unilaterală prin care recunoaște încălcarea invocată de reclamant și se angajează să ofere o reparație adecvată fie pecuniară, fie să-și îndeplinească o serie de obligații cu caracter general sau individual. Curtea se pronunță asupra acestei declarații și, dacă o admite, radiază cauza de pe rol. Marea Cameră este investită dacă o cerere de retrimiteră trece de filtrul Colegiului de 5 judecători care-și exercită atribuțiile în baza art. 43 par. 2 din Convenție sau dacă o Cameră se desesizează în favoarea sa în baza art. 30. În fața Marii Camere se desfășoară obligatoriu atât faza scrisă, cât și faza orală.

Decizia Marii Camere este definitivă⁴.

Publicitatea procedurilor reprezintă regula după care se desfășoară activitatea Curții. Totuși, audierile publice au loc rar, în funcție de decizia Curții. Cauzele analizate de Marea Cameră parcurg însă și o ședință publică de audiere a pledoariilor. Deciziile Curții sunt publicate în integralitatea lor pe site-ul oficial al acesteia (www.echr.coe.int), de regulă, în cel puțin una dintre limbile oficiale ale Curții (engleză sau franceză). Alte decizii de interes pot

¹ Art. 28 par. 2 din Convenție.

² Art. 43 par. 2 din Convenție.

³ Art. 39 din Convenție.

⁴ Art. 44 par. 1 din Convenție.